

Lelki szolgálat

A Magyar Testvéri Börtöntársaság céljai

Amikor börtönmisszióról beszélünk, akkor a legtöbben arra gondolnak, hogy a lelkészek bejárnak a börtönökbe és ott istentiszteletet, misét tartanak. Az a szolgálat azonban, amit a börtönmisszió értünk, ennél sokkal összetettebb. Ha röviden és lényegretörően akarjuk a misszió tevékenységét megfogalmazni, akkor azt mondhatjuk, hogy a börtönmisszió tevékenysége mindazokra irányul, akiket az elkövetett bűncselekmény érint.

Amikor szolgálatunk célját megjelöljük, látnunk kell, hogy az egy sok évre szóló program. Megvalósításának ma még a kezdetén tartunk.

A Testvéri Börtöntársaság szolgálata (*Prison Fellowship* – ahogyan azt az egész világon nevezik) olyan mozgalom (kellene hogy legyen), melyben a hívő emberek sokasága vesz részt. Ennek a közös szolgálatnak nagyon jó kifejezése az angol *fellowship* szó, ami olyan emberek közösségét jelenti, ahol a közösség tagjai egyek tudnak lenni és jól érzik magukat egymással – abban a szolgálatban, amit végeznek. A Testvéri Börtöntársaság nem egyházon kívüli – vagy melletti – szervezet, hiszen tagjai valamennyien hívők, valamilyen egyházhoz, felekezethez tartozó emberek. Ebben a közösségben nem jelenhetnek meg élesen a közöttünk lévő dogmatikai különbségek, viszont annál élesebben, hogy Jézus Krisztusban egyek vagyunk és legfőbb célunk, hogy róla tanúskodjunk és őt szolgáljuk.

Aki a börtönmisszió területén végez szolgálatot, az nagyon jól tudja, hogy itt mennyire szükség van a hívő emberek munkájára, szeretetére, imádságára. A

Máltai Szeretetszolgálat Börtönszolgálata tagjaiban és testületileg is tagja a Testvéri Börtöntársaságnak, a *Magyar Evangéliumi Börtönmisszió* tagjai közül is sokan, de tagjaink között vannak jó néhányan, akik a *Magyar Börtönpasztorációs Társaságnak* is tagjai.

Amikor szolgálatunk céljáról beszélek, szeretem példaképpen felhozni az angol-wales-i börtöntársaságot (*Prison Fellowship England and Wales*), ahol a szervezetnek több mint 4000 tagja van mintegy 600 helyi szervezetben.

Őt pontban szeretném ezek után összefoglalni azokat a területeket, pontosabban személyeket, amelyek, illetve akik érdekben végezzük szolgálatunkat.

1. Az elítéltek és fogvatartottak;
2. Az elítéltek és fogvatartottak hozzátartozói, családja, gyermekek, szülők, a rokonság, az elítéltek otthoni szűkebb környezete – szomszédok – esetleg gyülekezet;
3. Az áldozat, annak családtagjai, rokonsága, környezete – szomszédok, munkatársak, gyülekezet;
4. Az elítélttel, fogvatartottal közvetlenül kapcsolatban lévő szervezetek és annak

tagjai: a börtönőr, nevelő, rendőr, bíró, ügyész, ügyvéd;

5. A hívő emberek közössége, az egész társadalom.

Láthatjuk, hogy egy-egy bűncselekménynél szinte felsorolhatatlan azok száma, akiket az érint, s mindazok, akiket felsoroltunk – veszítenek, megsérülnek – akár anyagi, akár lelki értelemben. S még nem említettem az egészségügyi ellátást, a biztosító-társaságok „érintettségét”. Mindezzel az egész kérdéssel az állam két szempontból foglalkozik: elfogja a bűnelkövetőt és megbünteti. (Legyünk igazságosak, a börtönben eltöltött idő alatt szeretné az elítéltet megnevelni is, ámde a visszaesők 60–70 százalékos arányát tekintve – nem sok sikerrel.) Az összes többi feladat megmarad a civil társadalmi szervezeteknek, s elsősorban az egyházaknak. De tegyük fel őszintén a kérdést: ma ki foglalkozik az elítéltek gyermekeivel, külső kapcsolataival, főként az áldozattal és annak környezetével, a bűnildöző szervek lelki támogatásával, a lelki törések és

megpróbáltatások, terhek, sérülések ápolásával, gondozásával?

Feladatok

Vegyük sorra az öt szolgálati feladatot:

1. Az elítéltek és fogvatartottak.

Ezt csak lelkészek vagy arra alkalmas, a szolgálatra elhivatott testvérek véghezvitik. Csodálatos szolgálat, hiszen olyan emberek között folyik, akik többnyire saját hibájukból kerültek sokszor elviselhetetlen helyzetbe. Eszembe jut az egyik budapesti börtönparancsnok, aki azt mondta: *nincs szörnyűbb hely a börtönnél. Egy missziót végző testvér pedig azt írta: nincs csodálatosabb hely a börtönnél.* Mert itt látjuk igazán, hogy az ember bűnei miatt milyen mélyre kerül, de itt láthatjuk azt is, hogy onnan is fel lehet állni, lehet újat kezdeni, van bűnbocsánat, van kegyelem. Az egyetlen perspektívát a bűnös ember számára Jézus Krisztus jelenti, s a börtönben erről bizonyosságot tenni csodálatos dolog.

A börtönben való szolgálat háromféleképpen történhet.



Az egyik – s talán az általánosabb –, hogy istentiszteletek, misék vannak, melyeken az elítéltek nagyobb számban vesznek részt.

A második kör kisebb csoportokban történő beszélgetés, ahol lehetőség nyílik arra, hogy az elítéltek köréből – a missziót végzővel imaközösség alakuljon ki. A testvéri beszélgetés megnyitja az elítélt szívét Jézus Krisztus számára.

A harmadik, a személyes, négy szemközti beszélgetések, amikor a legközelebb kerülhetünk egy-egy elítélthez, az őt foglalkoztató, nyomasztó problémákhoz.

2. Az elítéltek és fogvatartottak hozzátartozói érdekében végzett szolgálat.

A börtönben folyó szolgálat nem teljes, sőt azt is mondhatnánk, hogy fél lábón áll, ha azzal párhuzamosan nem törődünk az elítéltek külső kapcsolataival, legközvetlenebb hozzátartozóival. A börtönben folyó szolgálatot hihetetlen mértékben segíti és megkönnyíti, ha miközben egy-egy elítélt lelki gondozását végezzük, vannak szerető és szolgáló testvéri szívek, akik a család, a gyermekek gondozását végzik.

Azt kell megvalósítanunk, hogy addig, amíg egy börtönben szolgáló testvér megtanít elítélteket naponta imádkozni a gyermekeikért, mások megtanítják a gyermekeket naponta imádkozni a börtönben lévő szülőért. Ha ezt meg lehet valósítani, onnantól kezdve sok minden másképpen történik az elítélt és a család kapcsolatában. A börtönön kívül szolgáló testvérek a lehetőségek csodálatos alkalmával találkozhatnak. Kimondani és felbecsülni nem lehet ennek a szolgálatnak áldásait. Kevés pénzzel, viszonylag kevés idővel, de annál több szeretettel és imádsággal nagy dolgokat lehet véghezvinni.

Gyermekek

Már harmadszor megszerveztük az elítéltek gyermekeinek karácsonyi megajándékozását. Az elmúlt évben is sikerült az ajándékozáshoz különböző szponzorok, támogatók segítségével némi anyagi alapot teremteni. A börtönben szolgáló testvéreket körlevélben felkerestük, hogy tájékoztassanak az általuk gondozott és közelebről ismert elítéltek körülményeiről, gyermekeik számáról, nevéről, életkoráról. Az elítélttel beszéljük meg, hogy gyermekeiket karácsonykor felkeressük és megajándékozunk és a családnak elmondjuk, hogy az apa vagy az anya kérésére, az ő támogatásával jöttünk és hoztunk ajándékokat. Sajnos a mintegy 150 szétküldött levélre tucatnyi válasz jött csupán, de így is kb. 150 gyermeket karácsony közeledtével felkerestünk. Mégpedig úgy, hogy a család területén szolgáló lelkipásztort felkerestük levélben, kértük, hogy lehetőleg találjon valakit a gyülekezetéből, az egyházközségből, aki szívesen vállalná a család meglátogatását, a gyermekek megajándékozását. Ennek a testvérem is küldtünk – ismeretlenül – egy kedves levelet, amiben arra kértük, hogy a megjelölt címre menjen el, szerény ajándékokat vigyen a gyermekeknek, s adja át Jézus Krisztus nevében, azt is elmondva, hogy az ajándékot tulajdonképpen a börtönben lévő szülő küldi. (Természetesen a Magyar Testvéri Börtöntársaság mint szervező nincs megemlítve, arról egyáltalán nem fontos a gyerekeknek tudniuk.) A lelkipásztornak küldött levél mellé „kisé kényszerpályára állítva” az ügyet, gyermekeként 2–3 ezer forintot is mellékelünk. Ezt esetleg még kiegészítették valamivel, akár pénzzel vagy természetbeniekkel, a pénzen ajándékot vettek – és elvitték.

Több esetben csodálatos volt a reakció, egy-egy visszajelzés után nem győztünk hálát adni Istennek a történetekért. A gyermekeket végtelen örömmel töltötte el, hogy miközben az apjuk vagy az anyjuk börtönben van, azért még gondol rájuk, szereti őket, s karácsonyra ajándékot is küld. Több esetben az ajándékozás után fél órával a gyermekek már levelet írtak vagy rajzoltak az apukának vagy anyukának, s elküldték a börtönbe. A börtönben lévő szülő pedig, talán első ízben, levelet kapott a gyermekeitől. Elítéltektől, illetve gondozóiktól is kaptunk visszajelzéseket, hogy milyen örömet jelentett számukra a levél, vagy amikor a gyermekek a legközelebbi beszélőn megköszönték az ajándékot.

Az a testvér pedig, aki meglátogatta a családot, s ily módon bekapcsolódott a börtönmisszió szolgálatába, már az első találkozáskor elmondhatta a gyermekeknek a karácsonyi történetet, beszélhetett arról, hogy milyen hatalmas dolog volt, hogy Jézus Krisztus megszületett. A következő látogatáskor már Bibliát vihetett a gyermekeknek, elmondhatta, hogy az apa és anya mindennap olvassák a börtönben – mert itt most ilyen elítéltekről van szó –, s ez sokat segít neki abban, hogy ha kikerül a börtönből, minden megváltozzon. Azután lassanként bevonja a gyermekeket a hitoktatásba, elhívja a családot a templomba, ha arra jár, rájuk nyitja az ajtót, szóval, szereti őket. A gyülekezetben talál még egy-két testvért, akiket bevon ebbe a szolgálatba. Elkezdnek imádkozni a gyermekekért, családokért, az elítéltekért, a börtönben szolgáló lelkészért vagy lelkigondozóért. Ha más nem is történik, ez már nagy dolog.

Még sok mindent lehet tenni. Egészen egyszerű dolgokat. Papírt, borítékot visz a gyermekeknek, leülnek együtt, s havonta

egyszer-kétszer levelet írnak, együtt elmennek a postára és földadják. Milyen egyszerű, de mennyi segítség, szeretet van benne! Később néhányan „összedobnak” egy kis élelmiszert vagy pénzt, csomagot készítenek – együtt a gyerekekkel – s elküldik. Mindenki el tudja képzelni milyen öröm lehet a gyermeknek, hogy ő küld csomagot az apjának vagy anyjának. De milyen öröm az elítéltnak a börtönben! S kezd kialakulni egy kapcsolat, erősödik, egyre közelebb kerülnek egymáshoz. Azután eltervezik, hogy meglátogatják a szülőt a börtönben. Ez már nem olyan egyszerű, hiszen a börtön olyan távolságban is lehet, hogy hosszú hónapok, sőt évek óta nem tudtak elmenni! Ez már költségesebb dolog, s ráadásul valamit vinni is kell magukkal.

Szülők

Természetesen mindezekbe a dolgokba be lehet és be kell vonni a gyermekeket eltartó szülőt. Azonban tudni kell, hogy sok esetben a gyermekek a nagyszülőknél vannak, esetleg mindkét szülő börtönben van, az anyuka már mással él – sőt a másik részről is van gyermeke. Közben gyakran lehetőség adódik arra – különösen ilyen előzmények után –, hogy az elítélt néhány nap szabadságot kap. Milyen lehetőség és nagy feladat erre felkészülni! Szerény, de megfelelő körülményekkel vámi a néhány napra hazatérőt! Arra a pár napra elő lehet készíteni a ház körüli karbantartási munkákat, beszerezni a legszükségesebb anyagokat, olcsó mestert, tüzelőt a télire, palántát a kertbe stb. S amikor visszatér a börtönbe, boldog az elítélt, békessége van: hazajött és egy csomó dolgot elvégzett. Örülnek a gyermekek, a család – a papa hazajött a börtönből – s gondoskodott rólunk. Közben a

missziós testvér esténként meglátogatja őket, együtt olvasnak a Bibliából, közösen imádkoznak, s vasárnap együtt mennek el a templomba!

Ne felejtjük el, hogy olyan elítéltről van szó, aki rendszeresen jár a börtönben lévő alkalmakra, megtért vagy ezen az úton halad, s mindenképpen erős benne az elhatározás, hogy becsületes, új életet kezd, ha kiszabadul, sőt már el is kezdte. El tudunk-e képzelni ennél nagyobb segítséget az elítéltnak, a családnak vagy a börtönben szolgálatot végző testvérünknek? A család megkeresésénél egyébként igyekszünk olyan testvért találni, aki a lelkigondozóval azonos felekezethez tartozik. Természetesen ez nem mindig lehetséges, de talán ma már nem rémül meg pl. egy evangélikus börtönben szolgáló lelkész vagy lelkigondozó, ha, mondjuk, a család pástrolását néhány katolikus testvér vállalja magára – vagy éppen fordítva.

Munkahely

A szabadulónak azon túlmenően, hogy szeretetre, segítségre, megértésre van igény, munkára is szüksége van. Már hónapokkal a szabadulás előtt el lehet kezdeni a munkakeresést. Mindig lehet találni. Ezek a szabadulók többnyire bármilyen munkát örömmel és szívesen elvégznek. De valahogy el kell indulni, s azután mindig lehet jobbat találni! A szabaduló hazajön, munka várja. A missziós testvér ezután sem hagyja magára, hanem amikor tudja, meglátogatja, beszélget vele, kezükbe veszik a Bibliát, összekulcsolják kezüket, bevonja és bevezeti a gyülekezet életébe. Sokan meg tudnák erősíteni, hogy egy-egy ilyen szabadult milyen aktív és hasznos tagja lehet a közösségnek. Így aztán eljön az az idő, amikor minden egyesbe és a helyére kerül. Sok szaba-

dult van szerte a világon, aki ilyen előzmények után maga is a misszió aktív tagja lesz. Nagyon meg kell becsülni őt.

Nagyobb településeken azután kialakulhatnak olyan csoportok, melyek 10–15 főből állnak és szívügyüknek tekintik ezt a szolgálatot. Ezekben a helyeken előbb-utóbb meg lehet találni annak a lehetőségét, hogy egy olcsóbb házat vagy lakást vásároljanak – alapítványok, pályázatok stb. útján –, ahova olyan szabadultakat fogadnak, akiknek nincs otthonuk, senkijük a világban, s olyan szabadultakat, akik életük megoldásaként megtalálták Jézust. Ennek a szolgálatnak újabb perspektívái tárulnak elénk. Hiszen hosszú ideig gondoskodni kell róluk, segíteni kell őket, hogy megmaradjanak a hitben és a bennük lévő elhatározásban, reményességben. Ebben néhány testvér és a mögöttük álló gyülekezet, az őket kísérő szüntelen imádság tud segíteni. Ennek a szolgálatnak a folyamatos végzése nagy szolgálatot tehet az egész társadalomnak. Egyrészt és legfőképpen azzal, hogy az egyetlen lehetséges módon megmenti a szabadultat a visszaeséstől – jó, ha tudjuk, hogy az elítéltek 60–70 százalékban visszaesők! – másrészt pedig formálja az egész társadalom, s benne a hívő emberek gondolkodását az elítéltekkel és az egész büntetés-végrehajtással kapcsolatban.

3. *Az áldozat, annak hozzátartozói körében végzett szolgálat.*

Külföldi tapasztalataim alapján mondhatom, hogy ez a szolgálat a Testvéri Börtöntársaságok szolgálatában egyre nagyobb hangsúlyt kap. Ki az ma Magyarországon, aki ezt is szolgálata területének tekinti? Ki törődik az áldozattal vagy a hozzátartozóval? Pedig segítségre, érző támogatásra szorulnak! Ki az, aki rendszeresen – ha mást nem tud is tenni – imádkozik értük? Természe-

sen, ha egy bűncselekmény áldozata közönségünk tagja, akkor nagy szeretettel és megértéssel vesszük körül, de hányan vannak, akik egyedül élnek, magányosak, „szerencsétlenek” és éltük végéig nem tudják kiheverni az őket ért igazságtalanságot!

4. *Az elítélttel közvetlenül kapcsolatban lévő személyek és szervezetek közötti szolgálat.*

Az a legfontosabb, hogy imádkozzunk értük. Börtönőrökért és nevelőkért, rendőrökért és bírókért, ügyészért és ügyvédért. Az igazságszolgáltatásért és végrehajtásért. Fontos velük a kapcsolattartás, munkájuk megértése, támogatása. Nagyszerű lenne és nagyon fontos megtalálni és „összehozni” azokat a hívő embereket, akik ezeken a területeken dolgoznak. Vannak országok, ahol már van *Justice Fellowship* (az igazságügyben dolgozók testvéri közössége), akik maguk is munkájukat és életüket Isten irányítása alatt végzik. Ők a hitükből kiindulva sok mindent másképpen látnak és szeretnének, mint ahogy van. Az ő szakértelmük és tapasztalatuk segítségével lehet kezdeményezni törvénymódosításokat, azokat erőteljesen támogatni és érvényre juttatni. Van ország, ahol van már *Police Fellowship* – a hívő rendőrök testvéri közössége.

5. *A hívő emberek, az egész társadalom közössége.*

Szomorú tapasztalatom, hogy a legtöbb támadást lelkeszként a börtöntársaság szervezéséért és a börtönben való szolgálatért kaptam. Egyik alkalommal a vasárnapi istentisztelet után egy idős, nagyon templos, mindenki által szeretett és becsült testvér lépett hozzám, s szemrehányóan mondta: „Nagyísteni úr, maga támogatja az elítélteket!” Mást nem tudtam mondani neki, és nem is tudhattam volna, mint hogy nemcsak támogatom, hanem szeretem is

őket. Képviselői fogadóóráimon is gyakran felemlgették az emberek, egy-egy gyűlésen heves vitát váltott ki börtönmissziós szolgálatom. Nehezen tudtam megértetni az emberekkel, hogy elemi érdekük segíteni az elítélteket, mert a társadalom és benne az ember csak nyerhet általa, ha valakit sikerül visszasegíteni a normális társadalmi életbe. Az elítéltekkel és bűnözőkkel kapcsolatos megjegyzéseket mindenki ismeri. Nekem ezek a támadások sokat segítettek, hogy ebben a szolgálatban elmélyüljek, s azt mindinkább fontosnak tartsam.

Közvélemény

Sok lehetőség van arra, hogy megjelenjünk a közvélemény előtt, és beszéljünk szolgálatunkról, annak fontosságáról. Minden évben van egy nagyszerű alkalom és csodálatos lehetőség arra, hogy a hívő emberek imádságát, szeretetét, tenniakarását megtaláljuk és kérjük. Ez a Nemzetközi Testvéri Börtöntársaság *imahete*, ami évek óta egyre több ország részvételével zajlik, minden évben április környékén. Az elmúlt évben már a világon több mint 80 országban kapcsolódtak bele egyházak, gyülekezetek, hívő emberek. 1994-ben több mint 2000 (!) gyülekezetnek, egyházközségnek juttattuk el postán felhívásunkat, az *Imahét* témáját, vezérfonalát. Jó érzés volt visszajelzéseket kapni, sok templom hirdetőjén látni plakátunkat, felhívásunkat. Nagy dolog és eredmény, ha lelkesztestvéreink ezen a héten ígéhirdetéseikben megemlítették a börtönmisszióért folytatott imádság fontosságát, s egy-egy istentiszteleten imádkoztak is érte. Az egyik nap az elítéltekért, a másikon az elítéltek hozzátartozóiért, a harmadikon a büntetés-végrehajtásért, a negyediken a bíróságért és az igazságért és így tovább.

Valamennyien tudjuk, hogy milyen hatalmas ereje van az imádságnak, s bizony ebben a tekintetben is jobban kellene élnünk, használnunk, szolgálunk vele. Talán különösen fontos azokon a településeken, ahol börtön van. Egy-egy ilyen helyen nem tudom, van-e tucatnyi testvér, aki a börtönben élőkért, dolgozókért imádkozik? Talán. Szeretnénk a jövőben ezeken a helyeken minél több olyan testvért találni, akik a börtönmisszió munkájában részt vennének, s lehet, hogy mást, többet nem is tudnak tenni, de imádkoznak. Sok olyan lehetőség van továbbá, amikor a „világ” előtt megjelenhetünk szolgálatunkkal. Csak néhány példát említenék próbálkozásainkból.

A Magyar Testvéri Börtöntársaság mellett működő Magyar Börtöntársaság Alapítvány – mely szolgálatunkat anyagi áldozattal segíti – kiadásában egy évvel ezelőtt megjelentettük *Charles W. Colson* Újonnan születtem című könyvét tízezer példányban. A könyv arról szól – bár tudom, sokan ismerik és olvasták –, hogy Charles Colson, aki Nixon elnök különleges tanácsadója volt 20 évvel ezelőtt, az elnök után talán az egyik legbefolyásosabb ember az Egyesült Államokban, hogyan került börtönbe a Fehér Házból a hírhedt Watergate botrány kapcsán. Ott kezdte el a börtönmissziót, s büntetése után megszervezte az Amerikai Testvéri Börtöntársaságot, ami ma már olyan nemzetközi világszervezet, hogy 70 ország Testvéri Börtöntársasága – köztük a magyar is – tagja, s több tucat új ország felvétele van folyamatban. A könyv példátlan bizonyágtétel szolgálatunkról, s arról a Jézus Krisztusról, aki ennek középpontjában áll. Talán hat-ezer példányt már eladtunk, többet is, mint ezret ajándékként szétosztottunk. Rengeteg könyvesboltban lehetett kapni. A

könyvről nagyon szép filmet is készítettek az Egyesült Államokban, s reménységünk van arra, hogy a Magyar Televízió is bemutattja. Chuck Colson két alkalommal is járt Magyarországon a közelmúltban, egyik alkalommal találkozott a köztársasági elnökkel is. Ezekről a látogatásokról a sajtó, televízió útján is hírt adtunk azért, hogy erre a szolgálatra minél jobban ráirányítsuk a közvélemény figyelmét.

1994 szeptemberében egy norvég countryénekes, börtönmissziós testvérünk járt Magyarországon. Egy hét alatt nyolc börtönben tartottunk evangelizációs koncertet, s több városban a börtön mellett lévő templomban is. A koncertekről nagyon pozitív híradás jelent meg a televízióban és több hazai napilapban. Ezekben a híradásokon keresztül számításaim szerint kb. 1,5 millió embert értünk el azzal a hírral, hogy folytatjuk és végezzük a börtönmissziót, azzal, hogy miért, s azzal, hogy mindezt Jézus Krisztus nevében tesszük. Az elítéltek karácsonyi megajándékozásával kapcsolatban is felhívást adtunk ki a jóérezsű emberek segítségét kérve. Megjelentünk újságokban, rádióban, televízióban. Azt gondolom, nem lehet lebecsülni mindezeknek a jelentőségét, hiszen a társadalomnak a rokonszenvét és támogatását is magunk mellé kell állítani.

Dolgozatom végéhez közeledve még céljaink és feladataink között arról szólnék, hogy a Magyar Testvéri Börtöntársaság szeretne kapcsolatot tartani mindazokkal, akik ebben a szolgálatban bármilyen módon részt kívánnak venni.

A Zsidókhöz írt levél 13. fejezetének 3. versével fejezem be: „*Ne feledkeztek meg a foglyokról, mintha fogolytársak volnátok...*”

Roszik Gábor